

Majoritet av läkarstudenterna hade intresse för forskning

RESULTAT FRÅN ENKÄTSTUDIE VID SAHLGRENKA AKADEMIN

Marcus Schober, läkare, Sahlgrenska akademien
 ● marcus.schober@vregion.se

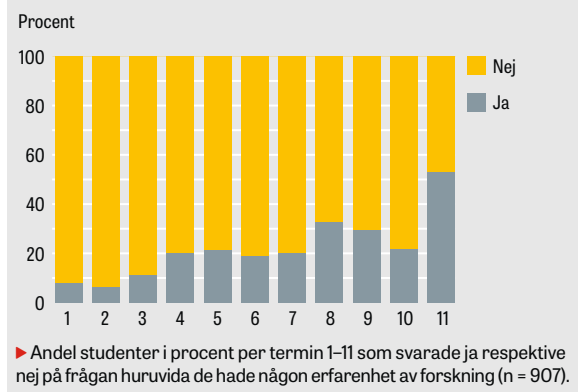
Anna Björk, läkare, före detta forsknings-amanuens, Sahlgrenska akademien; båda före detta ledamöter i kårutskottet »Studenter i forskning«, Sahlgrenska akademins studentkår

Läkarförbundet beräknar att ca en tredjedel av nyexaminerade läkare behöver genomgå forskarutbildning för att kunna upprätthålla kompetensförsörjningen inom läkarkåren [1]. Andelen disputerade läkare sjönk betydligt under 1997–2006 och 2008 var endast 9 procent av de disputerade läkarna under 40 år [1].

För att motverka den sjunkande andelen disputerade läkare har flera satsningar gjorts de senaste åren vid Sahlgrenska akademien. För examinerade läkare finns den kombinerade forskar- och lärarutbildningen i medicinsk basvetenskap, forskar-AT, möjlighet att prova på forskning under ordinarie AT samt forskar-ST. Det har även gjorts satsningar riktade mot studenterna med större möjligheter till stipendier för sommarforskning, ett alternativt intag till läkarprogrammet för disputerade inom biomedicin samt ett etablerat amanuensprogram [2]. Amanuensprogrammet startade vid Sahlgrenska akademien 2009 och ger läkarstudenter möjlighet att prova på forskning under utbildningen, till programmet antas årligen 10 studenter [3]. Liknande initiativ finns på andra lärosäten såsom »Clinical scientist training programme« vid Karolinska institutet [4] och MD/PhD-programmet vid Uppsala universitet [5].

Studenter i forskning (SiF) grundades 2013 då upplevelsen var att andelen forskande läkare inte verkade överensstämma med det intresse som finns bland studenter. SiF är i dag ett utskott i studentkåren vid Sahlgrenska akademien och har som mål att inspirera och engagera studenter inom medicin, farmakologi och hälsovetenskap till vetenskaplig utveckling samt fungera som en brygga mellan studenter och forskarvärlden. Som en del av vårt engagemang i SiF genom-

FIGUR 1. Studenter med forskningserfarenhet per termin

fördes våren 2017 en undersökning för att utvärdera om satsningarna har gett större engagemang och intresse bland läkarstudenter.

METOD

Enkätundersökningen omfattade studenter under samtliga 11 terminer på läkarprogrammet vid Sahlgrenska akademien. Svaren samlades in under våren 2017 via en digital enkät, som delvis var en vidareutveckling av två tidigare enkäter vid Sahlgrenska akademien från 2008 [6] och 2014 [7].

Styrelsemedlemmar i SiF delade ut länken till enkäten vid obligatoriska kursmoment. Studenterna ombads att besvara enkäten elektroniskt via sin smarttelefon eller dator. Enkäten publicerades därefter i Facebook-gruppen för respektive kurs, där studenterna fick ca 5 minuter till att besvara enkäten.

RESULTAT

Studiepopulation

Enkäten besvarades totalt av 907 personer, vilket ger en svarsfrekvens på 85,1 procent av de tillfrågade (n = 1 066). Detta motsvarar 68,5 procent av antalet registrerade studenter på läkarprogrammet (n = 1 324).

De svarande bestod av 62,7 procent kvinnor och 37,3 procent män, vilket kan jämföras med könsfördelningen av registrerade studenter på läkarprogrammet vid Sahlgrenska akademien som är 59,6 procent kvinnor och 40,4 procent män. Medelåldern var 24,6 år och medianåldern 23,0 år.

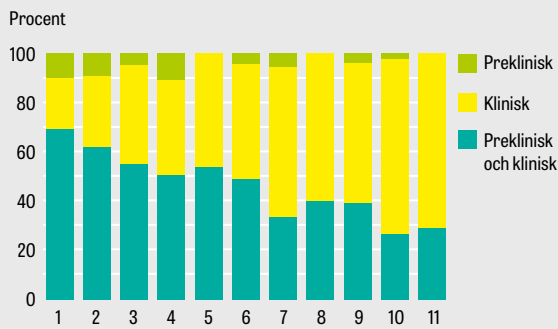
Kännedom om forskningsmöjligheter

Av de tillfrågade studenterna har 89,2 procent känne-

HUVUDBUDSKAP

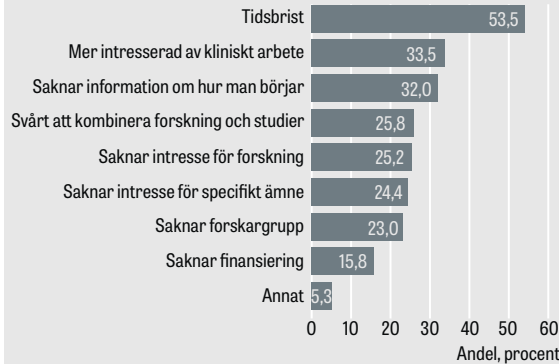
- Våren 2017 genomfördes en enkätstudie för att undersöka läkarstudenters erfarenhet av och intresse för forskning vid Sahlgrenska akademien.
- 85,1 procent av de tillfrågade studenterna svarade på enkäten. 20,4 procent av de svarande hade tidigare forskningserfarenhet och 80,5 procent av dem utan tidigare erfarenhet var intresserade av forskning.
- De viktigaste angivna faktorerna för att forska var att det anses meriterande och att forskning bidrar till personlig utveckling.
- Tidsbrist, otillräcklig information och ett större intresse för kliniskt arbete angavs vara de största hindren för att börja forska.

FIGUR 2. Intresse för forskningsområden per termin

► Intresse för preklinisk respektive klinisk forskning bland de studenter som angett intresse för forskning. Andel visas i procent per termin 1-11 (n = 584).

FIGUR 3. Hinder för att börja forska

► Hinder för att börja forska för studenterna utan forskningserfarenhet (mer än ett svarsalternativ kunde anges) (n = 722).

dom om amanuensprogrammet vid Sahlgrenska akademien, och 80,6 procent känner till kårutskottet SiF.

På frågan »Känner du till att det finns forskningsstipendier för studenter?« svarade 33,7 procent »Ja, känner till flera«, 42,7 procent »Ja, känner till ett« och 23,6 procent »Nej«. På frågan »Har du fått någon information under studietiden om hur man går tillväga om man vill börja forska redan som student?« svarade 75,1 procent »Ja«, och utav dessa angav 14,0 procent att informationen varit väldigt bra, 64,2 procent att den varit bra och 21,8 procent att den varit otillräcklig.

Studenter med forskningserfarenhet

Totalt uppgav 20,4 procent av studenterna (n = 185) att de hade någon erfarenhet av forskning på universitetsnivå. Detta utgjorde 20,6 procent av kvinnorna och 20,1 procent av männen. I gruppen med forskningserfarenhet specificerades erfarenheten enligt följande: forskning under en sommar 35,7 procent, forskning under terminstid/flera somrar 28,1 procent, disputerad 14,9 procent, forskningsamanuens 10,3 procent samt annan erfarenhet 10,3 procent. I Figur 1 visas andelen studenter med forskningserfarenhet per termin.

Studenterna hade gått tillväga på följande sätt när de skulle börja forska: letat upp forskargrupp och själva tagit kontakt 35,7 procent, tagit kontakt med föreläsare 21,1 procent, annat 18,3 procent, använt SiF:s handledarlista 12,4 procent, fortsättning efter tidigare examensarbete 9,2 procent, sökt utlyst forskningstjänst 2,2 procent och använt Sahlgrenska akademins hemsida 1,1 procent.

Intresse och hinder för forskning

Studenter utan tidigare erfarenhet av forskning (n = 722) fick frågor om intresse respektive hinder för forskning. Av dessa angav 19,4 procent att de är mycket intresserade av forskning, 60,7 procent att de är lite intresserade av forskning och 19,9 procent att de är helt ointresserade.

Till dem som svarade att de har intresse för forskning ställdes frågan om de är mest intresserade av preklinisk eller klinisk forskning. 45,0 procent svarade klinisk, 6,0 procent preklinisk och 49,0 procent uppgav både preklinisk och klinisk forskning. Figur 2

visar intresse för preklinisk respektive klinisk forskning per termin.

Studenterna utan tidigare erfarenhet av forskning fick också frågan huruvida de tycker det är svårt eller krångligt att börja forska. 20,8 procent tyckte det är mycket svårt/krångligt, 68,0 procent tyckte det är lite svårt/krångligt och 11,2 procent svarade nej, det är inte svårt/krångligt.

Samma grupp angav följande hinder till att börja forska (mer än ett svarsalternativ kunde anges): tidsbrist 53,5 procent, mer intresserad av kliniskt arbete 33,5 procent, saknar information om hur man börjar 32,0 procent, svårt kombinera forskning och studier 25,8 procent, saknar intresse för forskning 25,2 procent, saknar intresse för specifikt ämne 24,4 procent, saknar forskargrupp 23,0 procent, saknar finansiering 15,8 procent och annat 5,3 procent (Figur 3).

Skäl till att forska

Frågan om motiven till att forska hade flera svarsalternativ, och mer än ett alternativ kunde väljas. Svaren redovisas separat för gruppen med forskningserfarenhet (n = 185) och gruppen utan erfarenhet, men som angett intresse för forskning (n = 584).

Bland dem som har erfarenhet av forskning angavs följande motiv till att forska: meriterande 60,0 procent, intellektuellt stimulerande 55,7 procent, personlig utveckling 55,7 procent, specialintresse för ämnet 49,2 procent, bidra till bättre vård 30,3 procent, tillägnande av kritiskt tänkande 29,2 procent, extra inkomst 24,9 procent, socialt umgänge med kollegor 10,8 procent och annat 9,2 procent.

Bland dem som inte har erfarenhet men är intresserade av att forska uppgavs följande motiv: intellektuellt stimulerande 48,1 procent, meriterande 46,8 procent, personlig utveckling 39,3 procent, bidra till en bättre vård 38,1 procent, specialintresse för ämnet 31,2 procent, tillägnande av kritiskt tänkande 20,6 procent, socialt umgänge med kollegor 9,8 procent, extra inkomst 8,4 procent och annat 3,3 procent.

DISKUSSION

Intresset starkt för klinisk forskning

Av studenterna på läkarprogrammet har 20,4 procent erfarenhet av forskning, vilket är en ökning jämfört

med undersökningen 2014 då 16 procent uppgav tidigare erfarenhet [7]. Resultatet av undersökningen visar att 4 av 5 studenter utan tidigare erfarenhet är intresserade av forskning. Engagemang och intresse för prekliniska områden är som störst under tidigare terminer medan intresset skiftar allt mer mot kliniska områden ju högre termin studenterna går (Figur 2). Att behålla detta prekliniska intresse och engagemang hos studenter när de läser de kliniska terminerna blir en viktig utmaning. Resultaten talar för att det skulle kunna vara fördelaktigt att fånga upp dessa studenter tidigt i utbildningen.

Drivkraft och hinder för forskning

Den starkaste drivkraften för dem som redan har forskningserfarenhet och den näst starkaste i gruppen som är intresserad av forskning var att det anses meriterande att forska. Att det näst största skälet till forskning var personlig utveckling och att det anses intellektuellt stimulerande är dock tecken på att de positiva effekterna av forskningserfarenhet går djupare än att det bara ses som meriterande.

Likt vid den tidigare undersökningen 2014 [7] var fortfarande tidsbrist och avsaknad av information hinder för att börja forska. En tredjedel uppgav även »större intresse för kliniskt arbete« som skäl till att inte forska. Forskning behöver inte vara ett självändamål för alla studenter, men att nästan en tredjedel av dem som inte forskar saknar bra information om forskning och hur man börjar forska är dock en faktor som går att påverka.

Brist på finansiering var inte den faktor som vägde tyngst, endast 15,8 procent såg det som ett hinder, och få såg extrainkomst som ett skäl till att forska. Det är på ungefär samma nivå som i undersökningen från 2014 [7]. Vi har dock inte undersökt i vilken mån ökad ekonomisk kompensation skulle bidra till att locka fler studenter till forskning samt behålla dem som redan börjat.

Styrkor och svagheter

Den höga svarsfrekvensen på 85,1 procent är en styrka. Jämfört med tidigare undersökningar har vi nått ut till en högre andel av studenterna [6, 7]. En svaghet är att vi inte har undersökt om de som provat på forskning under studietiden har fått ökat eller minskat in-

teresse för forskning och akademiskt arbete. Att motivera studenter att börja forska men att även behålla dem efter examen och fram till en eventuell disputation kan vara ett större hinder. En tidigare enkätstudie vid Sahlgrenska akademien har dock visat att deltagande i amanuensprogrammet resulterar i fler doktorander [8].

Drygt hälften av studenterna på termin 11 uppgav sig ha forskningserfarenhet, vilket kan vara missvisande då flera kan ha räknat med projektarbetet som forskningserfarenhet. Syftet med enkäten var att undersöka erfarenhet av forskning utöver den man får inom ramen för utbildningen. Frågan skulle formulerats med en tydligare definition av forskningserfarenhet.

Stor rekryteringspotential

Intresset för forskning är fortsatt stort bland studenter och även om flera åtgärder har implementerats så kan ytterligare initiativ tas för att fånga upp det stora intresset och erbjuda konkreta, tydliga vägar in i akademien. Exempel på detta skulle kunna vara återkommande informationstillfällen, fler amanuéstjänster riktade till studenter och att underlätta möjligheten att påbörja doktorandstudier i slutet av läkarutbildningen. ○

● Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.

Citera som: *Läkartidningen*. 2018;115:E393

REFERENSER

1. Sveriges läkarförbund. Läkare som forskar - länken mellan medicinsk forskning och sjukvård. <http://www.slf.se/upload/lakarforbundet/trycksaker/pdf/vis%20tycker/>
2. Hanse E, Wahlquist M, Sturm A, et al. Läkarprogrammet i Göteborg moderniseras. *Läkartidningen*. 2011;108(12):669-73.
3. Akyürek L, Hessulf F, Tang KW, et al. Amanuensprogram lockar forskarintresserade i Göteborg. *Läkartidningen*. 2014;111:C9FC.
4. Karolinska institutet. Clinical scientist training programme (CSTP). <http://ki.se/medarbetare/clinical-scientist-training-programme-cstp>
5. Staf J, Åkerström T, Ljungström V, et al. Tidig bro mellan preklinisk forskning och klinik. *Läkartidningen*. 2012;109(17-18):898.
6. Giglio D, Bergh N. Brist på tid och pengar hindrar läkarstudenter från att forska. *Läkartidningen*. 2008;105(14):1011-4.
7. Karlsson L, Stockfelt M, Finizia C. Information på läkarprogrammet viktig för rekrytering till forskning. *Läkartidningen*. 2014;111:C3AR.
8. Shahrouki P, Torinsson Naluai Å, Ekman A, et al. Tidig forskningssatsning ger långsiktigt engagemang. *Läkartidningen*. 2017;114:EHZE.

SUMMARY

Majority of medical students in a survey had an interest in scientific research

Over the last years there has been a decline in the number of physicians in Sweden who are involved in medical research. To increase the proportion of physicians involved in research, several initiatives have been made. In the spring of 2017 a survey was conducted among all medical students at the Sahlgrenska Academy, to investigate the experience and involvement in research. 85.1 percent of the students answered the questionnaire. 20.4 percent of the students had some research experience. 80.5 percent of those without experience were interested in scientific research. The main motivation among students was that participating in research was seen as creditable, it was also seen as a factor contributing to personal development. Demotivating factors were a lack of time, lack of information and a greater personal interest in clinical work.